

Nooit wacht ik met die insnijding één dag, zoodra ik slechts het kleinste necrotische plekje ontdek, en merkwaardig en verblijdend is het, steeds daarna van patient te hooren, hoe ontspannen hij zich terstond gevoelt. Pyaemie of andere nadeelige gevolgen heb ik nooit waargenomen.

Prof. LANZ waarschuwt voor het mes bij een furunkel, bij een infectie van de lip, wegens het gevaar van een enting van de ettercokken door het mes in de bloed- en lymphvaten. Ik meen, dat de druk, waaronder het infectieuze virus in het ontstoken omgevende weefsel staat, *wegens gebrek aan loozing naar buiten, veel meer gevaar* oplevert voor opneming der virulente staphylocokken; ieder van ons weet toch uit zijn ervaring, hoe ziek patient zich gevoelt bij een niet bijtijds ingesneden furunkel of karbunkel en hoe groot de uitbreiding in enkele dagen kan zijn.

Na de vroegtijdige en ruime diepe insnijding tamponneer ik natuurlijk niet, doch *draineer* steeds met steriel in perubalsem gedrenkt gaas en laat het verband (zonder taf) steeds vochtig houden.

Zooals ik boven zeide, ben ik over de resultaten van deze behandeling steeds uiterst tevreden geweest.

Amsterdam, December 1920.

J. DE HARTOGH.

II.

Naar aanleiding van de in de laatste afleveringen van het *Tijdschrift* verschenen besprekingen omtrent het al of niet wenschelijke van een vragen- en antwoorden-rubriek, waaruit ik meen te mogen opmaken een niet-principieele afwijzing der redactie, neem ik de vrijheid de volgende vraag te stellen, welke ik van algemeen belang acht:

Prof. O. LANZ zegt in zijn verhandeling in het vorige nummer blz. 2475:

„*Het laatste* (flink tamponneeren van een ingesneden furunkel van de lip) *is natuurlijk chirurgisch niet goed gezien.*” Hij laat onmiddellijk er op volgen: „*Een etterhaard dient niet getamponneerd te worden, maar moet open behandeld worden.*”

Bedoelt prof. LANZ dus, dat het nooit, bij geen enkel absces, onder geen enkele omstandigheid, geoorloofd is, te tamponneeren?

Een korte beantwoording van deze vraag lijkt mij wel gewenscht.

Ik voor mij (en ik meen velen met mij) was tot nu toe in de overtuiging, dat voor nabehandeling na de insnijding van een etterhaard in aanmerking kwamen al naar omstandigheden: drainage, *tamponnade*, zuiging volgens BIER-KLAPP, stuwung volgens BIER, of spoelingen (ik spreek nu alleen van „warme abscessen”). Ik meen deze verschillende behandelingen, waaronder dus ook de *tamponnade*, dan ook meermalen te hebben zien toepassen op de verschillende universiteitsklinieken.

De herhaalde waarschuwingen betreffende de behandeling van lip- en aangezichts-furunkels e. d. in het bijzonder, zooals die steeds door prof. LANZ op colleges en poliklinieken gegeven worden, herinner ik mij al te goed. Mijn vraag richt zich dus, om nogmaals te herhalen, naar het ongeoorloofde der *tamponnade* bij abscessen in het algemeen.

Ooglijders Gasthuis, Utrecht, December 1920.

T. W. SIJKENS.

DE WETENSCHAPPELIJKE OPLEIDING VAN SOCIAAL-GENEESKUNDIGEN.

Een paar kanteekeningen bij het stuk van dr. H. H. VAN EYK in n°. 23. Ik heb het natuurlijk met onverdeelde belangstelling gelezen, maar toen ik er een lijst uit ging opmaken van geneeskundigen, voor wie klinische vorming onnoodig kan worden geacht, kwam ik slechts tot twee rubrieken: 1°. raadgevers bij beroepskeuze (zij moeten minstens evenveel weten van de beroepen als van de physiologie en psychologie van den mensch); 2°. inspecteurs van den woningbouw.

De theoretische voorbereiding van beide rubrieken is aan de universiteiten volledig verzekerd. Bij onze physiologen en experimenteel-psychologen treft men leven-

dige belangstelling aan voor de eischen der verschillende beroepen. Ook de theoretische vorming van TAYLOR-artsen kan onmiddellijk ter hand genomen worden, wanneer zich iemand aanmeldt. Belangstelling en armamentarium zijn in de laboratoria volop aanwezig. Hetzelfde is het geval met de woninghygiëne. Onze hoogleeraren der gezondheidsleer geven daaraan volle aandacht. Wanneer er maar menschen waren, die zich aan het speciale vak zouden willen wijden, dan zouden zij zeker ruimschoots steun en voorlichting vinden.

De instelling van een universitair *examen* wordt evenwel eerst noodig, wanneer zich gegadigden voor een wetenschappelijk beroep aanmelden. Deze beroepen ontbreken op genoemd gebied tot dusverre. Dies zal men met de instelling van een examen moeten wachten. Anders lokt men candidaten naar een ambt, dat geen toekomst heeft. Nu kan het wel zijn, dat een of ander politicus het gewenscht acht, zulk een examen in het leven te roepen met propaganda-bedoeling en om die reden ervoor ijvert, maar als onderwijslichaam staat de universiteit hier toch anders tegenover dan hij. Zij heeft niet alleen te denken aan het wetenschappelijke ambt, maar ook aan de leerlingen. Zij mag deze laatsten niet ongelukkig maken ten bate van het eerste. De wetgever staat tusschen den propagandist en de universiteit in. Ik vermoed, dat hij altijd dichter bij het bestaande dan bij den toekomsttoestand zal blijven, al ware het alleen reeds, omdat hij niet voorspellen kan, wat van vele nuttige zaken in de naaste decennien den voorrang zal hebben.

Misschien heeft VAN EYK nog andere groepen van sociale artsen zonder klinische vorming op het oog, dan ik in het bovenstaande besprak. Het is mij echter niet gelukt ze te ontdekken. Het zou van groot belang zijn te weten, of anderen soms voorspoediger zijn geweest.

Utrecht, 5 December 1920.

H. ZWAARDEMAKER CZ.

KEURINGEN BIJ DE POSTERIJEN.

Het volgende dient, om keurende geneesheeren voor P en T., die wellicht gedachtenloos de ingevulde keuringsformulieren afgeven aan *postambtenaren*, met klem te *waarschuwen* hiermee niet door te gaan. Het met 1 Oct. j.l. ingevoerde uitgebreide keuringsformulier, geheel gelijk aan dat eener levensverzekeringsmaatschappij en dus vragen bevattend naar menstruatiestoornissen, geslachtsziekten, familieziekten, vol van technische termen, zooals tremoren, patellairreflex, otorrhoe, moet door ons ter beoordeeling worden opgezonden aan een directeur van een post- en telegraafkantoor of aan een inspecteur der P. en T.!

Het oude formulier vroeg terecht alleen naar „geschikt” of „ongeschikt”; anamnestiche vragen kwamen er niet op voor. Terstond na invoering van het nieuwe formulier, heb ik door tusschenkomst van een telegraafdirecteur tot den directeur-generaal der P. en T. een schrijven gericht, waarin ik mijn bezwaren tegen dit formulier uitvoerig heb uiteengezet. Ik vroeg o. m., of er geen adviseerend geneesheer was aangewezen, evenals bij de levensverzekeringsmaatschappijen, die de ingevulde formulieren kon beoordeelen en aan wien wij dergelijke formulieren konden inzenden. Op dit schrijven ontving ik tot dusverre geen antwoord, bleef echter weigeren de ingevulde formulieren aan niet-geneeskundigen af te geven. Slechts gaf ik de(n) gekurden candidaat een kort briefje mee, waarin vermeld wordt, of hij of zij al of niet lichamelijk geschikt was te achten voor de betrekking, waarnaar werd gesolliciteerd. Van een inspecteur der P. en T. ontving ik dezer dagen na een nieuwe weigering met verzoek om opgave aan een geneeskundige, aan wien ik de in portefeuille gehouden formulieren kon zenden, de mededeeling, dat een geneeskundige, zooals ik bedoelde, niet was aangewezen en dat ik ze aan hem — inspecteur — moest inzenden! Op goede gronden lijkt het mij niet uitgesloten, dat ik, als zijnde „lastig”, van verdere keuringen zal worden uitgesloten.

Ik meen tegen een dergelijke opvatting ten sterkste te moeten *protesteeren*. Het is strijdig met de eerste beginselen van geneeskundige ethica, dat wij discrete mede-